

Kvinnoorganisationernas

Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor

Farmor på fyllan Får man vara nykter på hemmet?

2018-04-12

Leena Haraké, kanslichef KSAN,
Ledamot i ANDT-rådet,
Representant i CSF EU:s
Society Forum on Drugs in the EU

**KSAN lyfte frågan år 2002 om
äldres alkohol- och läkemedelsbruk
som hälsorisk!**

En icke-fråga

- Över hälften av befolkningen är osynliggjord
- Forskning baserad på män...
- KSAN tillfrågade professor Salme Ahlström från Finland

Nya utmaningar

INTE SJUK

INTE FATTIG

INTE LÅGUTBILDAD

INTE TABU

- De traditionella bilderna stämmer inte längre – vuxna och äldre kvinnor nya riskgrupper
 - Krav på nya kunskaper och strategier för bemötande, förebyggande åtgärder och behandlingsformer
 - Kvinnokonventionen
-

Alkoholbruk och missbruk bland äldre kvinnor: litteraturöversikt

Salme Ahlström
Forskningsprofessor
Alkohol- och drogforskning, STAKES

De äldre - en separat och specifik grupp

- Babyboom- generationen (55 +) har ökat sin alkoholkonsumtion
 - Europa
 - Nordamerika
- En ökning i absoluta tal vad beträffar personer med alkoholproblem trots att förekomsten av alkoholproblem förblir konstant
- De äldre är inte en enhetlig grupp

Förändringar i sociala normer

- En ökad social acceptans vad beträffar kvinnor och alkoholkonsumtion
- Kvinnors predominerande ställning bland de äldre begränsar numera inte omfattningen av alkoholproblem

Farmor på fyllan – framtidens utmaning för det hälsofrämjande arbetet

- Opinionsbildning
- Almedalsveckan
- Rikskonferenser 2012 →
- Föreläsningar 2013 →
- Utbildningsinsatser för politiker, tjänstemän, vårdpersonal, anhöriga m fl. →

Äldre kvinnor – ny målgrupp för marknadsföring av alkohol

”Här är den stilrena kylväskan för ditt bag in box vin!

Om du vill ha ditt rosévin och ditt vita vin kallt lägger du enkelt med en kylklamp i kylväskan när du lägger in vinpåsen, stäng kylväskan och du har ditt eget lilla minikylskåp med dig.

Kvalité, form och funktion är det som gäller för dessa kylväskor. Axelrem medföljer. På ena kortsidan sitter en extra nätficka som extra förvaring.”

Alkoholpolicy och äldre

- Förebyggande samt utbildningsprogram som inte särskilt har utvärderats bland äldre i allmänhet visar ingen påverkan på alkoholrelaterat beteende.
- Omfattande samhällsbaserade program kan minska skadliga dryckesmönster, men har inte utvärderats för sin specifika inverkan på äldre personer.
- Arbetsplatsbaserade program har en viss begränsad effekt för att minska alkoholrelaterade skador och skulle kunna implementeras för att förbereda övergången till pension.

Äldre kvinnor dricker mer

Foto: The Arches/Flickr/CC BY 2.0.

Forskning om äldre och alkohol visar

- Föreställningar om att alkoholkonsumtionen minskar med stigande ålder
- Dålig kunskap om hur vanligt alkoholproblem är bland äldre
- Underdiagnostisering
- Feldiagnostisering
- ”Terapeutisk nihilism”; äldre remitteras inte till specialistvård
- Äldre anses inte ha nytta av behandling
- Symtomen atypiska; fall, förvirring, depression eller döljs bakom andra problem
- Även om problemdrickandet förblir konstant ökar det absoluta antalet äldre personer med alkoholproblem p g a att vi lever allt längre och befolkning åldras
- Finns få ställen dit äldre kan eller vill vända sig för att få hjälp med sina alkoholproblem

Över 100% ökning

Kvinnor som vårdas till följd av alkoholmissbruk

I den allra äldsta åldersgruppen, 85 år och äldre, är det dock få personer som vårdats till följd av alkoholmissbruk. Anledningen till detta kan exempelvis vara att man har minskat alkoholbruk. Inom den specialiserade öppenvården har andelen män i åldrarna 75–84 år ökat med 87 procent och bland kvinnor i åldrarna 65–84 år syns en ökning med över 100 procent.

(För kvinnor 65-74 år syns en ökning med 112 procent och för kvinnor 75 - 84 år med 104 procent.)

Källa Socialstyrelsen 2017

Ett fåtal studier/rapporter om äldreomsorg och missbruk visar

- Bristande kunskaper
- Ingen kunskap om omfattningen
- Brist på riktlinjer för arbetet
- Ingen kommunal policy för insatser
- Bristande samarbete med andra delar av socialtjänsten och landstinget
- Upp till omsorgspersonalen att lösa problemet

(Källa: Prof. Evy Gunnarsson)

Får jag vara nykter och drogfri på hemmet?

- 63% av de som bor på äldreboenden är kvinnor (Källa: Socialstyrelsen 2016).
- Kombinationen alkohol och läkemedel utgör ett omfattande folkhälsoproblem och berör akut 1/3 av befolkningen.
- Behövs ett aktuellt underlag till att forma insatser som är bättre anpassade för målgruppens akuta behov och för att förebygga för framtiden.
- Är en alkohol- och drogfri miljö en rättighet på äldre dar?

Alkohol och inköp

Socialstyrelsens etiska råd:

- Äldre har självbestämmanderätt och ska få alkohol inköpt på samma sätt som andra varor. Personer som bor i sina egna hem ansvarar själva för sin hälsa.

men

- Hemtjänsten får inte ransonera inköp av alkohol mot personens vilja. Hemtjänstpersonalen förväntas föra en dialog kring inköpen med den äldre och beskriva sitt etiska dilemma.

Hantera intressekonflikter

”Personal på boendet kan hamna i en situation där individens självständighet krockar med vårdbehovet, t.ex. om någon vill dricka alkohol trots att läkare säger att han eller hon bör låta bli. Kom då ihåg att individen har ett eget ansvar och att hans eller hennes beslut måste respekteras.

Samtidigt bör alla i personalen känna till de restriktioner som gäller för de boende. Om det blir aktuellt kan man avråda personen från att köpa alkohol och dokumentera det som har hänt. För underlätta vid konflikter är det bra med tydliga rutiner för hur man ska hantera sådana situationer.”

Åldersdiskriminering

- Åldersdiskriminering kan definieras som ”fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering”. (Andersson 2008).
- Påverkar vilka bedömningar som görs och vilka insatser som ses som relevanta.

Vad får man servera på "hemmet"?

"Sedan 2012 är det tillåtet att servera alkoholdrycker, d.v.s. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker till de boende och deras besökare³ på särskilda boenden där man erbjuder måltidsservice. Det krävs inget serveringstillstånd och den som är ansvarig för verksamheten behöver inte anmäla till kommunen att det bedrivs alkoholservering. De alkoholhaltiga dryckerna ska köpas på Systembolaget."

Folkhälsomyndigheten

Hälsofrämjande äldrevård?

”Målet för den svenska alkoholpolitiken är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser som minskar alkoholkonsumtionen och motverkar skadliga dryckesbeteenden. Ett av de viktigaste politiska instrumenten för att nå detta mål är en restriktiv lagstiftning på alkoholområdet.”

Folkhälsomyndigheten

Inte precis en hälsodryck...

”Globalt dör 3,3 miljoner människor varje år en alkoholrelaterad död (1 person var 10:e sekund) enligt WHO 2014. Hundratusentals insjuknar i cancer. Alkoholen skapar ohälsa även för anhöriga och andra runt om kring den som dricker.

Alkohol är enda orsaken till ca 25 kroniska sjukdomar och bidragande orsak till minst 200 sjukdomar enligt Folkhälsomyndigheten. Den aggressiva marknadsföringen av alkohol riktas allt mer till flickor och kvinnor.”

Framgångsrik drogprevention för framtiden

Fokus på den tilltänkta målgruppen!

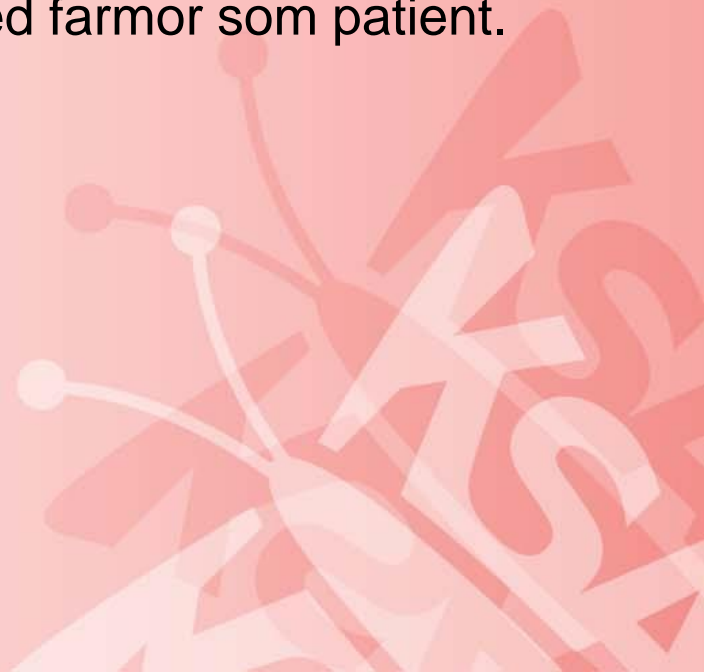
Är målgruppen dagens unga (ca 2 miljoner personer) som framtidens äldre, eller gårdagens unga som dagens äldre (3,5 miljoner), eller de 4,5 miljoner personer däremellan?

Olika målgrupper?

Ett folkhälsoproblem som behöver prioriteras

- Det handlar om din och min hälsa!
- Hur vill vi ha det?
- Dagens missbruksvård har inte räknat med farmor som patient. Vem hjälper farmor på fyllan?

*Kvinnoorganisationernas
Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor*

Tack för uppmärksamheten!

leena.harake@ksan.se

08 - 10 10 51

Twitter: @LeenaKSAN

Följ oss på facebook

Besök oss på ksan.se